

РИМАР О.Г.

*к.е.н., викладач кафедри фінансів Нововолинського факультету
Тернопільського національного економічного університету*

СТАН ТА РОЗВИТОК ЛІЗИНГОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Анотація: у статті розглянуто та проаналізовано сучасний стан розвитку ринку лізингових послуг в Україні, визначені найбільш розвинені лізингові компанії та їх вплив на національну економіку. Розроблено й обґрунтовано комплекс пропозицій щодо розвитку в Україні стабільного, прозорого, заснованого на конкурентних засадах ринку лізингу, який сприятиме процесу швидкого оновлення основних засобів підприємств.

Аннотация: в статье рассмотрено и проанализировано современное состояние развития рынка лизинговых услуг в Украине, определены наиболее развитые лизинговые компании и их влияние на национальную экономику. Разработано и обосновано комплекс предложений относительно развития в Украине стабильного, прозрачного, организованного на конкурентных основах рынка лизинга, который способствует процессу быстрого обновления основных средств предприятий.

Summary: in this article there have been considered and analyzed the current stage of development of leasing service market in Ukraine, determined the most developed leasing companies and their influence on national economy . There have been worked out and rationalized the complex of propositions regarding the development of stable, transparent, with a competitive basis leasing market in Ukraine which will contribute to the process of quick renovation of the main methods of enterprises.

Постановка проблеми. Стратегічними завданнями будь-якої держави є сталий розвиток національної економіки шляхом значного збільшення обсягів інвестицій, оновлення техніки та технологій на вітчизняних підприємствах, забезпечення конкурентоздатності їх продукції, розвитку малого та середнього бізнесу, створення нових робочих місць, підвищення матеріального забезпечення та рівня життя населення. Світова практика довела, що лізинг є

ефективним інвестиційним механізмом і важливим елементом державної економічної політики, котрий здатний вирішити всі ці завдання.

Беручи до уваги той факт, що станом на 2012 рік рівень зносу основних засобів в Україні становить у середньому 50%, а в сільському господарстві, промисловості, будівництві, водному і авіаційному транспорті - 60%, гостро відчувається потреба в оновленні основних фондів в усіх галузях економіки. І таке оновлення можна успішно здійснити з використанням сучасної фінансової послуги, як лізинг, який у зарубіжній практиці давно вже став альтернативою банківського кредитування. Його чисельні переваги, на відміну від традиційного банківського фінансування, спрямовані на вирішення проблем нестачі капіталу та проблем ліквідності, з якими часто стикаються українські підприємства. Отже, необхідність розвитку ринку лізингових послуг, активної участі лізингових компаній у фінансуванні галузей економіки України є досить актуальним в умовах сьогодення.

Постановка завдання. Завданням нашого дослідження є здійснення аналізу ринку лізингових послуг та розробка пропозицій щодо покращення його стану.

Виклад основного матеріалу дослідження. У світовій економіці лізинг займає друге місце за обсягом інвестицій після банківського кредитування. Як відомо, це один із прогресивних методів матеріально-технічного забезпечення виробництва. Саме лізинг уможливорює використання новітньої техніки й передових технологій, сприяє оновленню, модернізації обладнання для підвищення власної ефективності підприємства та його конкурентоспроможності [5, с.33].

Через відмінності економічних і податкових систем, законодавчих баз різних країн, а також через особливість цього виду фінансових послуг на сьогодні не існує єдиного визначення поняття “лізинг”, зокрема, виділяють такі його інтерпретації: вид інвестиційної діяльності, спосіб кредитування, довгострокова оренда, відносини найму, спосіб купівлі-продажу засобів

виробництва чи права користування майном, або ж управління майном за дорученням довірителя [2, с.93].

Зауважимо, що в Україні фінансова оренда з'явилася на початку 1990-х років і в сучасних умовах є потужним, високо конкурентним фінансовим інструментом із безліччю переваг (рис. 1).

Рис. 1 Переваги лізингу над іншими формами фінансування [2, с.77]

Відомо, що ринок лізингових послуг в Україні на етапі становлення попри широку розповсюдженість його у розвинутих країнах. В економічному середовищі України такий вид взаємовідносин ще досить мало поширений, що спричинено його новизною, відсутністю необхідного досвіду та недосконалістю законодавчої вітчизняної бази у цій сфері. Крім того,

українські компанії до лізингу відносяться набагато прохолодніше, ніж західні підприємства.

Проте, не дивлячись на новизну фінансової послуги, ринок лізингу в Україні стрімко розвивається з року в рік і на ньому все більше з'являється лізингових компаній та юридичних осіб, котрі надають лізингові послуги.

Зазначимо, що в умовах сьогодення лідерами за обсягами активів на ринку лізингу, є п'ять найпотужніших лізингових компаній, які надають усі види та форми лізингових послуг (табл. 1).

Таблиця 1

Найпотужніші лізингові компанії України*

№ п/п	Назва лізингової компанії	Активи (млн. грн.) за 9 місяців 2012 року
1.	Райффайзен Лізинг Аваль	752,202
2.	УніКредит Лізинг	729,061
3.	ОТП Лізинг	548,311
4.	Порше Лізинг Україна	400,018
5.	Український Лізинговий Фонд	364,000

*Складено автором за джерелом[1]

Для всебічної оцінки ринку лізингових послуг в Україні нами були проаналізовані дані Нацкомфінпослуг згідно яких можемо констатувати, що на 30 вересня 2012 року на обліку перебуває 235 юридичних осіб-лізингодавців, які мають право надавати фінансові послуги, окрім того, у державному реєстрі фінансових установ зареєстровано 94 фінансові компанії, що надають послуги фінансового лізингу [3]. Отже, дослідження дають підстави стверджувати про популяризацію даної послуги та формування необхідного попиту на неї.

Разом з тим, нами було виявлено, що нині в Україні найпоширенішими засобами що надаються у лізинг є вантажні автомобілі, морські та повітряні судна, комп'ютерна та с/г техніка. Постачання автотехніки та обладнання на лізинговій основі пропонують такі компанії як, "RENAULT", "DAF", "SCANIA", "IBM", "HP" та інші. Цілий ряд закордонних компаній виявили

готовність розвивати співробітництво з вітчизняними лізинговими компаніями щодо поставки в Україну на лізинговій основі сільськогосподарської та тракторної техніки й обладнання, а саме: “John Dear”, “Bizon”, “NEUERO”, “URSUS”, “PROCOP”; будівельної техніки – “Caterpillar”, “ZEPPELIN”, “TATRA”, “Condor”; автотехніки – “МАН”, “Mercedes”, “Mitsubishi”, “Volvo”, “Shcoda”. Так, українські міжнародні перевізники за допомогою лізингу поновили свій автомобільний парк на суму понад 380 млн. дол. США [4, с.97].

Серед усіх лізингових компаній хочемо виокремити лідера ринку лізингових послуг, універсальну лізингову компанію – Райффайзенг Лізинг Аваль. Необхідно відзначити, що ця фінансова компанія пропонує увесь спектр лізингових послуг для фізичних та юридичних осіб за такими напрямками (рис. 2).

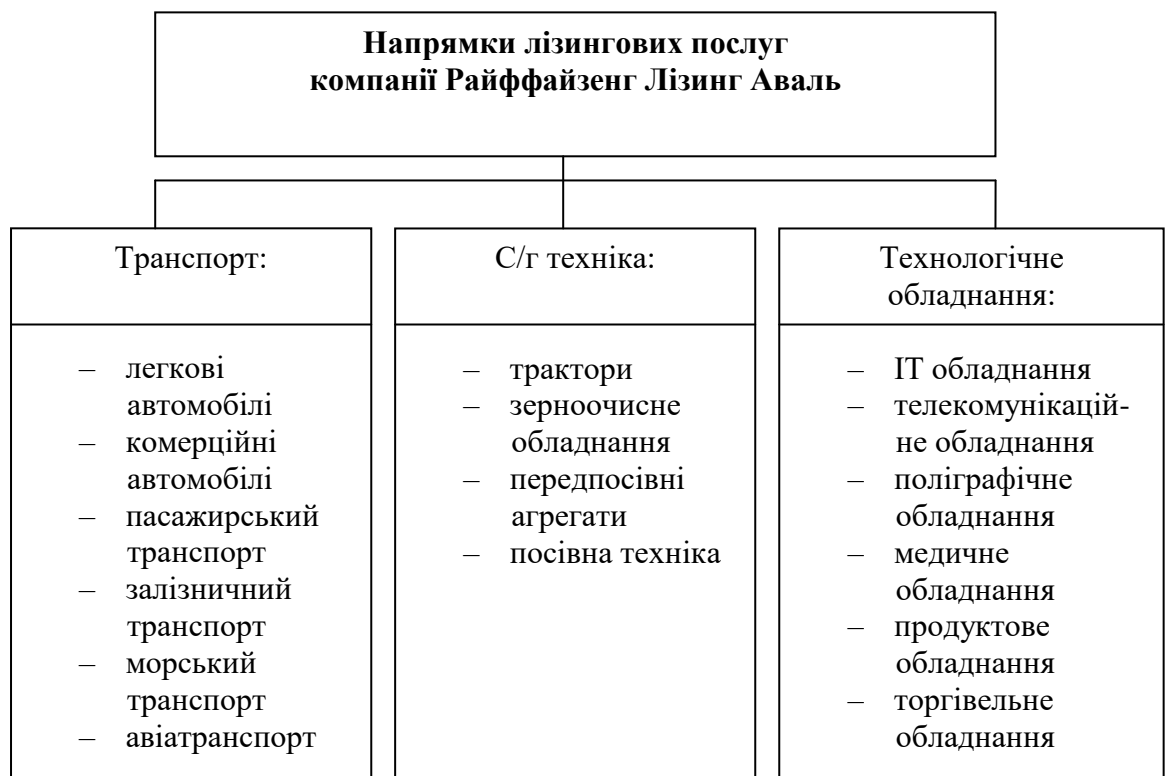

Рис. 2 Напрямки лізингових послуг компанії РЛА[7]

Важливим учасником на ринку лізингової оренди є ТОВ "УніКредит Лізинг". Діяльність якого спрямована на забезпечення клієнтів продуктами в галузі транспорту і обладнання, окрім лізингу компанія також надає послуги в галузі страхування.

Також доцільно виокремити ТОВ «ОТП Лізинг», ТОВ «Порше Лізинг Україна», Український Лізинговий Фонд, характерною особливістю яких є провадження діяльності на всіх сегментах ринку з одночасною співпрацею із наступними провідними дилерами: Volkswagen, Audi, SEAT, Porsche на вигідних умовах фінансування [6;8].

Всі ці компанії надають широкий спектр лізингових послуг для малого і середнього бізнесу, фізичних осіб зареєстрованих на території України, при цьому для останніх із максимальним спрощенням укладання лізингової угоди.

Разом з тим, на протязі 2012 року фінансовими компаніями та юридичними особами, які не мають статусу фінансових установ, але які можуть згідно з законодавством надавати фінансові послуги, було укладено 8558 договорів фінансового лізингу на суму 12953 млн. грн., при цьому вартість об'єктів лізингу, що були предметом договорів, укладених у зазначеному періоді становила 10346,3 млн. грн. [3].

Підкреслимо, що близько 99,9% усіх послуг лізингу, зокрема фінансового, надається юридичними особами та фінансовими компаніями, із сталою з року в рік тенденцією до зростання, про що свідчать дані табл. 2.

Таблиця 2

Вартісні обсяги договорів фінансового лізингу, укладених юридичними особами та фінансовими компаніями за період 2010-2012 рр.*

Період	Вартість договорів фінансового лізингу укладених за період, (млн. грн.)		Кількість договорів фінансового лізингу укладених за період, (од.)	
	юридичними особами	фінансовими компаніями	юридичними особами	фінансовими компаніями
2010 р.	2 765,0	4,0	3 127	6
2011 р.	8 442,5	9,1	7 339	12
2012 р.	12 951,4	1,6	8 553	5

* Складено автором за джерелом[3]

Обсяги лізингових операцій за галузями представлена нами на рисунках

3 і 4.

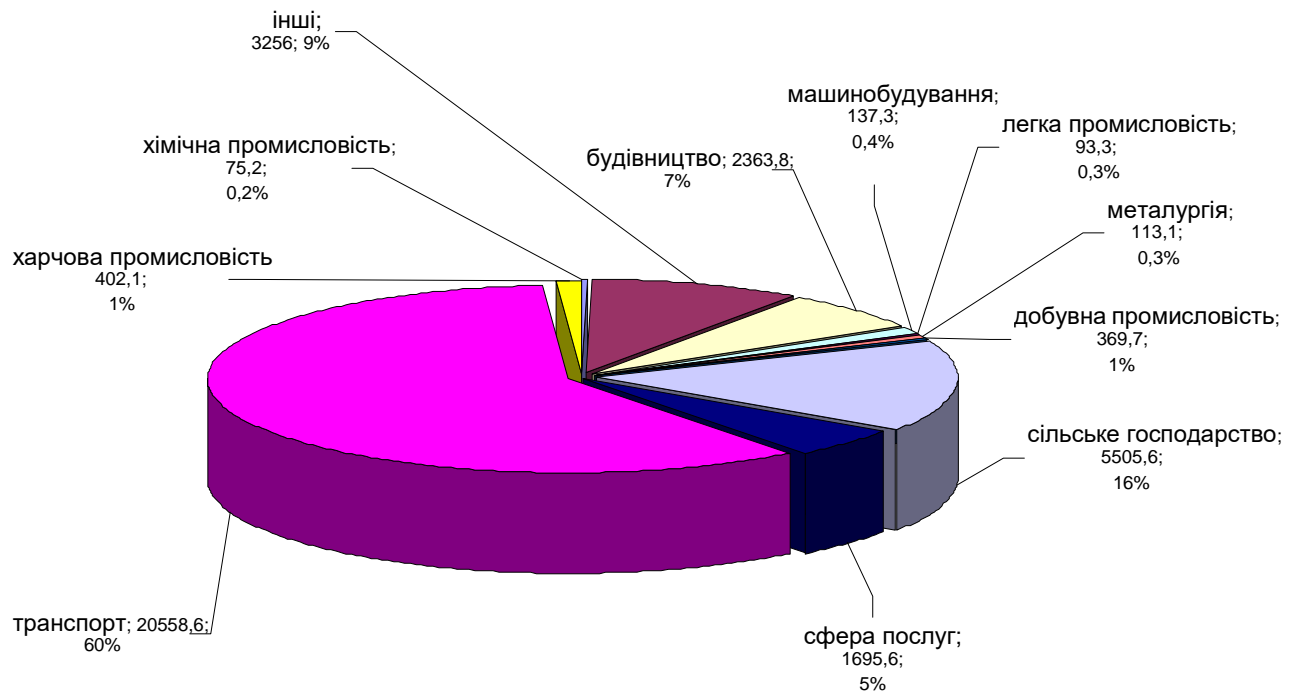

Рис. 3 Розподіл вартості чинних договорів фінансового лізингу за галузями станом на 2011 рік (млн. грн.) [3]

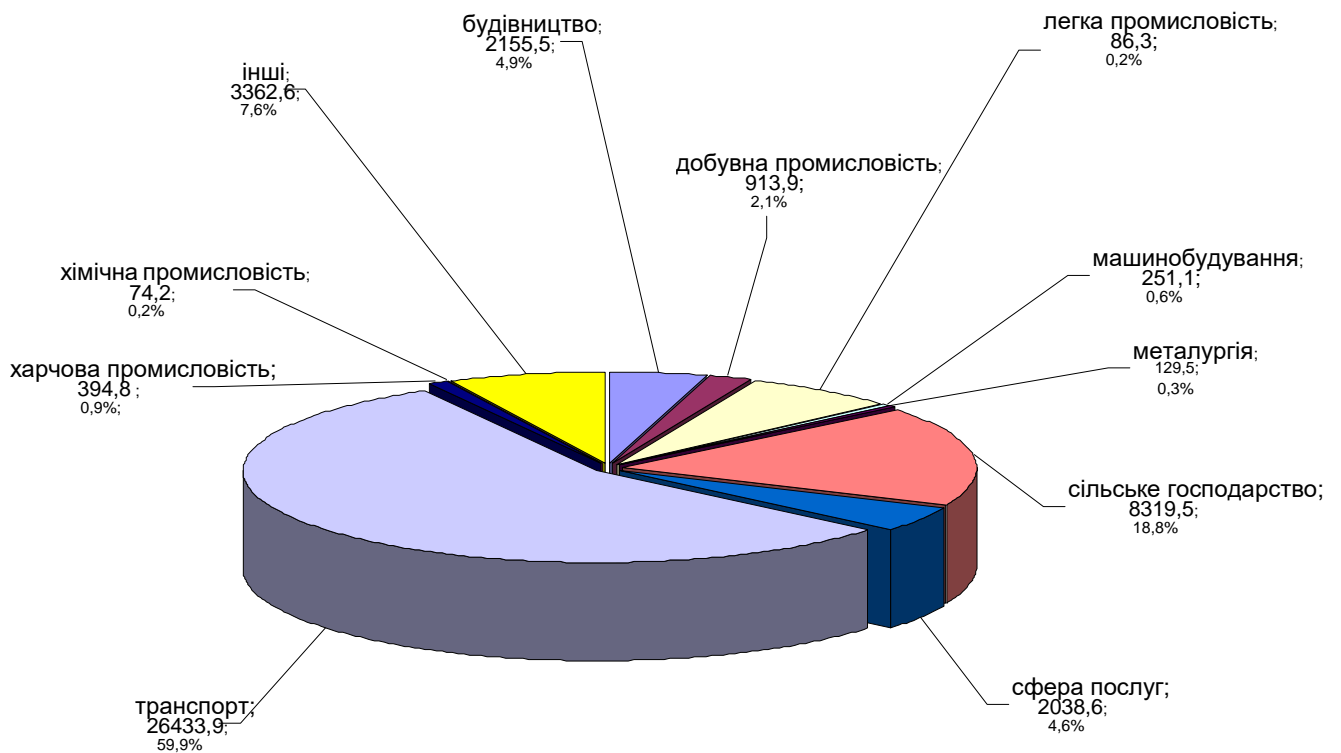

Рис. 4 Розподіл вартості чинних договорів фінансового лізингу за галузями станом на 2012 рік (млн. грн.) [3]

Провівши аналіз потреби лізингових послуг у різних галузях економіки, нами було виявлено, що за підсумками 2011-2012 року зберігається стала тенденція споживачів лізингових послуг, серед яких найбільшими є: транспортна галузь, сільське господарство, сфера послуг.

Хоча в Україні спостерігається течія до зростання обсягів лізингових операцій, кількості угод, вартості активів наданих в лізинг та розвиток лізингу в цілому, що позитивно впливає на структурну перебудову економіки, існують і певні чинники, що стримують його розвиток, зокрема:

- недосконалість законодавчого забезпечення та розбіжність його із нормами міжнародного лізингового права;
- недостатня інтеграція у міжнародне законодавче поле щодо лізингу;
- недостатньо дієва та малоефективна система державного регулювання;
- нерозвинена інфраструктура ринку лізингу, яка повинна включати широку інформаційну систему, мережу страхових, банківських і консалтингових компаній;
- відсутність податкових пільг та ефективного механізму прискореної амортизації обладнання;
- обмеженість кваліфікованих кадрів у сфері лізингу та низький рівень обізнаності з питань лізингу серед представників малого та середнього бізнесу.

Узагальнивши всі ці чинники, що стримують створення якісно нового ринку лізингових послуг, нами окреслено певні пропозиції, які б сформували умови для його подальшої оптимізації як одного з ефективних механізмів інвестування в оновлення основних засобів:

- удосконалення національного законодавства з питань лізингу, інтеграція його у міжнародне;
- створення умов для запровадження механізму рефінансування портфелів лізингових угод;

- створення умов для зростання фінансової стійкості лізингодавців, збільшення їх капіталізації, впровадження лізинговими компаніями сучасних систем ризик-менеджменту;
- розвиток інфраструктури лізингу та оптимізація її використання учасниками ринку;
- активна державна політика щодо формування та розвитку ринку лізингу в Україні.

Висновки з проведеного дослідження. Отже, в умовах динамічного розвитку економічних процесів у світі, ринок лізингових послуг в Україні повинен всіляко розвиватися і удосконалюватись та забезпечувати високі темпи економічного зростання країни.

Саме лізингові послуги є рушійною силою розвитку малого і середнього бізнесу, сільського господарства і інших галузей економіки, які дозволяють суттєво підвищити продуктивність та сприяють нарощенню обсягів виробництва, допомагають впровадити ресурсозберігаючі технології, зменшити енергоємність та матеріалоемність виробництва, підвищити економічну та технічну безпеку виробництва, покращити умови праці на підприємствах.

Потрібно зазначити, що лізинг в Україні має досить гарні перспективи, оскільки дозволяє вирішити проблему нестачі у підприємств оборотних коштів. Проте, прискорення розвитку лізингу в Україні повинно здійснюватися передусім шляхом державного регулювання і підтримки. Тому, подальші розвідки у цій сфері повинні бути присвячені дослідженням з питань активізації ролі органів державної влади на ринку лізингових послуг із чітким нормативно-правовим регулюванням діяльності лізингових компаній. Саме за окреслених умов буде відбуватися повноцінний розвиток лізингу в Україні, як інструмента прискореного розвитку науково-технічного прогресу в країні.

Література:

1. Брус С. І. Розвиток ринку лізингових послуг в Україні / С. І. Брус // Фінанси України. – 2008. - №11. — С. 75—85.

2. Газман В. Д. Финансовый лизинг: Учебное пособие. – М.: ГУ ВШЭ, 2003. – 392с.
3. Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України: [Електронний ресурс]. Офіційний сайт. — Режим доступу : www.dfr.gov.ua.
4. Капрони Р. Лізинг в Україні / Капрони Р., Кисіль С., Рязанова Н. та ін. – МФК, 2007. – 142с.
5. Лісовська Н. Фінансово-економічна сутність лізингової діяльності / Н. Лісовська // Вісник КНТЕУ. — 2010. — № 1. — С. 92—101.
6. Товариство з обмеженою відповідальністю "Порше Лізинг Україна": [Електронний ресурс]. Офіційний сайт. — Режим доступу: <http://www.porscheleasing.com.ua/>.
7. Товариство з обмеженою відповідальністю "Райффайзен Лізинг Аваль": [Електронний ресурс]. Офіційний сайт. — Режим доступу: <http://www.rla.com.ua/>.
8. Товариство з обмеженою відповідальністю "ОТП Лізинг": [Електронний ресурс]. Офіційний сайт. — Режим доступу: <http://otpleasing.com.ua/>.